

Донецький державний університет внутрішніх справ
Луганський навчально-науковий інститут
імені Е.О. Дідоренка

КРИМІНОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Заснований у 2006 році

Випуск 13

Міжнародні злочини російської федерації на території України

Івано-Франківськ – 2023

УДК 343.1/0.8: 341.3; 341.4
К 82

Редакційна колегія:

головний редактор – канд. філос. наук В. Поклад
(м. Івано-Франківськ, Україна)

Члени редакційної колегії:

Є. Головаха, д-р соц. наук (м. Київ, Україна); О. Дудоров, д-р юрид. наук (м. Київ, Україна); О. Костенко, д-р юрид. наук (м. Київ, Україна); Г. Курі, д-р психології (м. Фрайбург, Німеччина); О. Литвинов, д-р юрид. наук (м. Івано-Франківськ, Україна); О. Мартиненко, д-р юрид. наук (м. Київ, Україна); Є. Назимко, д-р юрид. наук (м. Кропивницький, Україна); Ю. Орлов, д-р юрид. наук (м. Харків, Україна); Є. Письменський, д-р юрид. наук (м. Івано-Франківськ, Україна); І. Рущенко, д-р соц. наук (м. Харків, Україна); Н. Хайруліна, канд. філол. наук (м. Івано-Франківськ, Україна).

Кримінологічні дослідження : збірник наук. праць / [гол. ред. В. Поклад, канд. філос. наук]; Луган. навч.-наук. інст. імені Е. О. Дідоренка Донецьк. держ. універ. внутр. справ. – Івано-Франківськ-Кропивницький: РВВ ДонДУВС, 2023. – Вип. 13 : Міжнародні злочини російської федерації на території України. – 384 с.

К 82

Збірник містить доповіді й наукові статті, представлені на міжвузівській науково-практичній конференції «Міжнародні злочини російської федерації на території України» (м. Івано-Франківськ, 28 жовтня 2022 року), а також роботи учасників конкурсу кримінологічних досліджень молодих учених (2022 р.). Збірник розрахований на вчених, ад'юнктів, аспірантів, курсантів і студентів, а також тих, хто зацікавлений у дослідженні причин та умов злочинності й заходів її попередження.

Усі статті представлено в авторській редакції

*Рекомендовано до друку вченою радою
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол № 15 від 27 квітня 2023 року).*

УДК 343.1/0.8: 341.3; 341.4

ISBN 978-617-616-114-1

© Луганський ННІ імені Е.О. Дідоренка
Донецького державного університету
внутрішніх справ, 2023

УДК: 343.9

Медицький І. Б.,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри політики у сфері боротьби
зі злочинністю та кримінального права навчально-
наукового Юридичного інституту Прикарпатського
національного університету ім. В. Стефаника
(м. Івано-Франківськ, Україна)

e-mail: ibm78@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6720-6658>

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ
НАСЛІДКИ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ:
КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР**

Анотація. Дослідження має на меті окреслити обсяг соціально-гуманітарних та економічних наслідків збройної агресії російської федерації проти України, розпочатої 28 лютого 2022 року.

Констатовано вчинення воєнних злочинів та злочинів проти людяності з боку політичного та військового керівництва російської федерації, а також безпосередніх виконавців; кваліфіковано допущені масові вбивства цивільного населення як форми геноциду; вказано/заявлено про створення умов, спрямованих на повне чи часткове знищення українського народу, його примусову депортацію, у тому числі дітей, і фізичне та психічне насильство до осіб, а також про руйнування економічного потенціалу держави.

© Медицький І. Б., 2023

Визначення шкоди та збитків Україні запропоновано об'єднати в гуманітарний, економічний, військовий, правоохоронний, природоохоронний і культурно-релігійний напрями.

Соціально-гуманітарні та економічні наслідки збройної агресії деталізовано за рахунок зменшення життєвого потенціалу України, збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб і біженців, прогнозоване зменшення ВВП у країні, втрати в соціальному та продуктивному секторах.

Ключові слова: збройна агресія, міжнародні злочини, геноцид, наслідки, втрати, цивільне населення, біженці, внутрішньо переміщені особи.

З 24 лютого 2022 року в Україні триває збройна агресія з боку російської федерації (надалі по тексту – рф), хід якої супроводжується безпрецедентними за своєю жорстокістю воєнними злочинами і злочинами проти людяності. Численні публічні заяви вищого політичного та військового керівництва держави-агресора, а також відповідні рішення органів влади всіх рівнів на підтримку та виконання цих заяв сукупно свідчать про існування офіційної політики російської держави щодо невизнання права Українського народу на самоідентифікацію, самовизначення і, як наслідок, на існування. Для всього цивілізованого світу очевидними та безспірними стали вчинені в Україні форми геноциду з боку рф, у тому числі:

- масові вбивства цивільного населення на тимчасово окупованих територіях України (у Бучі, Ірпіні, Маріуполі,

Бородянці, Гостомелі та багатьох інших населених пунктах), викрадення та позбавлення волі, катування, зґвалтування, глушення;

- систематичність створення для цивільного населення життєвих умов, спрямованих на його знищення, зокрема через блокаду населених пунктів, недопущення гуманітарної допомоги та перешкоджання евакуації, захоплення та цілеспрямовану руйнацію об'єктів невійськової інфраструктури;

- примусова депортація цивільного населення на територію РФ, а також передача українських дітей на виховання до чужого середовища з метою знищення їхньої самоідентифікації;

- фізичне та психологічне насильство у відношенні до цивільних осіб, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських організацій, місцевих активістів, журналістів, священнослужителів та інших осіб, відомих своєю суспільно-державницькою позицією;

- підлив економічного потенціалу та безпеки країни через руйнацію об'єктів господарської інфраструктури (електро- та газотранспортної інфраструктури, зерноховищ, перешкоджання посівній кампанії, блокаду морських торговельних шляхів тощо)¹.

Наслідки збройної агресії характерні своєю масштабністю і варіативністю, вимагаючи максимально повного

¹ Про Заяву Верховної Ради України «Про вчинення російською федерацією геноциду в Україні»: постанова Верховної Ради України № 2188-IX від 14.04.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2188-20#Text>. (дата звернення: 18.08.2022).

їх встановлення та оцінки, у тому числі – контекстно перспектив притягнення до міжнародно-політичної відповідальності держави-агресора та кримінальної відповідальності – стосовно безпосередніх виконавців планування, підготовки, розв'язування та ведення агресивної війни.

Затверджений урядом Порядок (постанова КМ України від 20.03.2022 р. №326) окреслює такі напрями визначення шкоди та збитків Україні внаслідок збройної агресії рф:

1) *гуманітарний* (людські втрати: смерть або каліцтво цивільних осіб; витрати, пов'язані з призначенням різних видів державної соціальної допомоги та наданням соціальних послуг);

2) *економічний* (непрямі економічні втрати, пов'язані зі зменшенням чисельності населення та відповідних економічних показників країни; втрати підприємств усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна, а також упущену вигоду від неможливості провадження господарської діяльності; втрати житлового фонду, об'єктів благоустрою, громадських будівель (об'єктів освіти, спорту, соціального захисту, охорони здоров'я, культури, адміністративних будівель тощо); втрати об'єктів житлово-комунального господарства у сфері теплопостачання, водопостачання та водовідведення; зруйновані або пошкоджені автомобільні, залізничні шляхи, транспортні розв'язки, телекомунікаційні мережі та інші об'єкти транспортної інфраструктури; газо-, нафтопроводи, лінії електропередачі та інші об'єкти енергетичної інфраструктури; витрати, необхідні для їх відновлення);

3) *військовий* (людські та матеріальні військові втрати і витрати, пов'язані з бойовими діями);

4) *правоохоронний* (людські та матеріальні втрати і витрати органів кримінальної юстиції, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки і порядку, протидією злочинності, забезпеченням безпеки дорожнього руху);

5) *природоохоронний* (втрати земельного фонду, а також пов'язану з цим упущену вигоду; шкода унаслідок забруднення і засмічення земельних ресурсів; втрати лісових насаджень; втрати надр, завдані самовільним їх користуванням та відповідна шкода навколишньому природному середовищу; втрачена частина територіального моря, виключної морської (економічної) зони та внутрішніх морських вод України в Азовському та Чорному морях; збитки для територій і об'єктів природно-заповідного фонду, та пов'язані із ними витрати; шкода, завдана викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря; збитки, завдані водним ресурсам та об'єктам водогосподарської інфраструктури);

6) *культурно-релігійний* (втрати об'єктів культурної спадщини; руйнування та пошкодження релігійних споруд та культових будинків) [1].

Вочевидь, охопити увесь масив наслідків збройної агресії проти України в рамках одного дослідження уявляється складним до виконання завданням, особливо, якщо зважити на доволі тривалій, на жаль, не остаточний характер отримуваних даних, розпорошеність, а подекуди, і відсутність дієвих методик обрахунку та інші чинники об'єктивно-суб'єктивного спрямування. Із указаних міркувань спробуємо зупинитися на окресленні обсягу окремих із них, що носять соціально-гуманітарний та економічний характер.

Соціально-гуманітарні наслідки (втрати). 16 квітня 2022 р. в інтерв'ю телерадіокомпанії CNN Президент України В. Зеленський повідомив, що на війні загинуло від 2 500 до 3 000 українських військових та маємо близько 10 тис. поранених. Щодня, за словами Президента, гинуть від 60 до 100 українських військових, ще близько 500 зазнають поранень. За окремими оцінками, станом на червень 2022 р. на війні загинуло від 6 100 до 9 000 українських військових [2, с. 78].

Ще важчою є оцінка втрат серед цивільного населення. Відповідно до даних Управління Верховного комісара з прав людини ООН, кількість загиблих мирних жителів з 24 лютого станом на червень 2022 р. перевищила кількість загиблих за останні 8 років. З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну зафіксовано 8 533 жертв серед цивільного населення країни: 3 942 убитих та 4 591 поранених. Більшість зареєстрованих жертв серед цивільного населення викликані застосуванням вибухових речовин із великою площею поразки, включаючи обстріли з важкої артилерії та систем залпового вогню, а також ракетні та авіаційні удари [3]. Реальні цифри, швидше за все, значно вищі. Президент України наголошує, що «дуже важко говорити про цивільних, бо південь нашої країни, де заблоковані міста й містечка – Херсон, Бердянськ, Маріуполь і далі на схід, а також район на схід від Волновахи – ми просто не знаємо, скільки людей померли в тих заблокованих районах». За попередніми припущеннями в Маріуполі загинуло 20 тис. мирних людей [2, с. 78].

За інформацією Державної прикордонної служби України, протягом 24 лютого –3 червня 2022 р. з України

виїхали понад 5,2 млн осіб, переважна більшість яких є громадянами України. За даними Агентства ООН у справах біженців, станом на 9 червня 2022 р. у країнах Європи перебувають понад 4,9 млн біженців з України. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців зауважує, що станом на 9 червня 2022 р. понад 3,2 млн біженців з України зареєструвалися у Європі для отримання тимчасового захисту або подібного статусу. Серед країн Європи, у яких найчастіше реєструються, – Польща (1,1 млн), Німеччина (565 тис.), Чехія (366 тис.), Іспанія (118 тис.), Болгарія (113 тис.) та Італія (97 тис.). З тимчасово окупованих територій України 1,4 млн громадян України, з яких 230 тис. дітей, депортували в Росію [4]. Наведена цифра становить понад 3 % людського капіталу України (економічна оцінка цих втрат перевищує 23 млрд. доларів США) [2, с. 78].

Провідний науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України, доктор історичних наук Теофіл Рендюк виокремлює, як негативний результат вимушеної масової еміграції молодшої частини населення України (насамперед жінок репродуктивного віку) до закордонних країн, значне зниження кількості населення нашої держави загалом. Зокрема, 2022 р. в Україні вже залишилося на 11 % менше мешканців, порівняно з попереднім роком. Крім того, 44 % українських сімей в умовах війни роз'єднані вимушеною евакуацією. Отже, ідеться про суттєві демографічні втрати України [5]. Результати опитування, проведеного Соціологічною службою Центру Разумкова на пунктах пропуску в Закарпатській області з 15 березня до 1 квітня 2022 р., свідчать про те, що лише

79 % біженців з України збираються повернутися на Батьківщину після закінчення війни, 10 % – не планують, а 11 % вагаються з відповіддю. [6].

У контексті соціально-гуманітарних наслідків ідеться про категорію внутрішньо переміщених осіб (далі за текстом – ВПО), кількість яких з 24 лютого 2022 р., згідно з даними Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, складає 3,4 млн осіб [7]. За походженням ВПО області розподілені наступним чином: Донецька область (21 %), Харківська область (21%), м. Київ (11 %), Київська область (10 %), Луганська область (9 %), інші області (29%) [8].

Загалом, за інформацією Міжнародної організації з міграції, за 8 років російської військової агресії в Україні з'явилося понад 6,2 млн ВПО, це близько 14 % від загального населення України [7].

Економічні наслідки (втрати). За різними оцінками, падіння ВВП в Україні у 2022 р. становитиме:

- за даними Європейського банку реконструкції та розвитку (European Bank for Reconstruction and Development) – 30 %;
- за даними Світового Банку (World Bank, WB) – 45%;
- за даними Віденського інституту міжнародних досліджень (Wiener Institut für Internationale Wirtschaftsvergleiche) – 38 %;
- за даними МВФ – 25-35 %;
- за даними Міністерства фінансів України – 33-50 %;
- за даними Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» – 38-45 %. Досить великим є й ранжування оцінок вартості структурних трансформацій, необхідних для економічного відновлення: від

150 млрд. доларів США – за висновками професора Університету Каліфорнії В. Eichengreen саме таким був ВВП України до війни, до 300 млрд. доларів США та 1 трлн. доларів США (Н. Waiglein, Austrian Ministry of Finance, D. Gros, CEPS, Brussels), що, за словами дослідників, є цілком прийнятним та можливим, оскільки становить відповідно 0,8 %; 1,7 % та 5,6 % ВВП Євросоюзу [2, с. 75-76].

KSE Institute (аналітичним центром при Київській школі економіки) спільно з Міністерством розвитку громад і територій, Міністерством реінтеграції тимчасово окупованих територій підготовлено звіт про втрати, завдані війною інфраструктурі України. За результатами здійсненого аналізу, станом на 13 червня 2022 р. загальна сума прямих задокументованих збитків склала понад 95,5 млрд дол. США (біля 2,6 трлн гривень). Найбільша частка в загальному обсязі прямих втрат належить житловим будівлям (39 % або 36,8 млрд дол. США) та інфраструктурі (33 % або 31,3 млрд дол. США). Втрати активів бізнесу становлять мінімум 8 млрд дол. США і швидко зростають. Ще 4,3 млрд дол. США складають прямі втрати аграрного сектору внаслідок війни. Загальні непрямі втрати економіки України оцінюються у 126,8 млрд дол. США (3,7 трлн гривень). Найбільша частка в загальному обсязі непрямих втрат належить активам підприємств та промисловості – 28,7 млрд дол. США, на другому місці – агропромисловий комплекс та земельні ресурси на 23,4 млрд дол. США. Ще 23,3 млрд дол. США склали непрямі втрати сфери торгівлі. Дана оцінка не враховує загальних втрат економіки від війни (втрата ВВП, інвестицій, робочої сили тощо), що, беручи до уваги

як прямі, так і непрямі втрати (зниження ВВП, припинення інвестицій, відтік робочої сили, додаткові витрати на оборону та соціальну підтримку тощо), за спільними оцінками Мінекономіки та KSE, коливаються від 564 до 600 млрд дол. США [9]. Зокрема:

- *соціальний сектор*. Загальна кількість зруйнованих або пошкоджених об'єктів житлового фонду становить близько 121 тис. будівель, з них 107,8 тис. – приватних будинків; 13,1 тис. – багатоквартирних будинків; 0,1 тис. – гуртожитків. Загальна площа пошкоджених або зруйнованих об'єктів становить 61,0 млн кв. м., що складає 6 % від загальної площі житлового фонду України (прямі збитки для житлового фонду становлять 36,8 млрд дол. США).

Загалом від початку війни пошкоджено або зруйновано: а) 779 закладів охорони здоров'я (прямі збитки складають 1,5; непрямі – 2,7 млрд дол. США); б) 527 об'єктів культури, 36 релігійних споруд, 49 – туризму та 95 – спорту. З початку військової агресії в Україні зазнали ушкоджень 32 храми/церкви, 4 монастирі, 253 будинки культури/палаці культури, 31 спортивна школа, 36 музеїв, 49 об'єктів туристичної сфери (частка прямих збитків, завданих інфраструктурі сфер культури, спорту та туризму, складає 0,7 млрд дол. США або 21,9 млрд грн. Загальні непрямі втрати оцінюються у 126,3 млрд грн). Унаслідок бойових дій зазнали руйнувань важливі культурні та релігійні об'єкти, серед яких Свято-Успенська Святогірська лавра, Донецький академічний обласний драматичний театр (м. Маріуполь), Національний літературно-меморіальний музей Григорія Сковороди та багато інших. Окрім цього, були втрачені деякі колекції мистецтв, зокрема, виявлена археологами у 50-х роках минулого

сторіччя колекція скіфського золота, вірогідно, вивезена окупаційною владою з Мелітопольського краєзнавчого музею; в) зруйновано 196 та пошкоджено 1 865 об'єктів освітньої інфраструктури (прямі збитки складають – 3,5 млрд дол. США. Непрямі втрати галузі оцінюються у 2,1 млрд дол. США, з яких майже 1,6 млрд дол. США становить скорочення видатків загального фонду бюджету за освітніми програмами, а 485 млн дол. США непрямих втрат припадає на втрати приватних освітніх закладів через зупинення діяльності внаслідок пошкоджень, безпекової загрози, окупації, а також внаслідок спаду споживчого попиту через переміщення населення та спаду доходів у розпорядженні; г) руйнувань та пошкоджень зазнали й соціальні об'єкти (прямі та непрямі збитки для інфраструктури соціальних послуг складають 5,1 млрд гривень або 0,2 млрд дол. США / 186,4 млрд грн або 6,4 млрд дол. США);

- *продуктивний сектор*. Загальні прямі збитки активів підприємств оцінюються у 8 млрд дол. США. Загалом від початку війни пошкоджено або зруйновано щонайменше 388 підприємств. Загальні непрямі втрати підприємств оцінюються у 28,7 млрд дол. США. За результатами опитування серед членів Європейської бізнес-асоціації (ЄБА), станом на 3 червня 2022 р. 50 % компаній повернулись до нормальної роботи, тоді як на початку травня таких було лише 28 %. Тож опосередковані довгострокові ефекти проявились ще не всі.

Загальні прямі збитки *рітейлу (роздрібна торгівля)* оцінюються у 2,1 млрд дол. США. У ході бойових дій суттєвих пошкоджень було завдано 2 903 торгівельним точ-

кам загальною площею 1,6 млн. кв. м. Остаточну кількість пошкоджених об'єктів на цей час важко порахувати через продовження активних бойових дій на територіях Харківської, Луганської, Донецької, Запорізької, Херсонської, Миколаївської областей та тимчасової окупації частини території України. Загальні непрямі збитки оцінюються у 22,6 млрд дол. США (скорочення роздрібного товарообігу через еміграцію, падіння купівельної спроможності населення та власне руйнування магазинів).

Сума прямих збитків, завданих *земельному фонду* та *АПК України* складає 4,3 млрд дол. США (втрати земельного фонду; сільськогосподарської техніки; елеваторів та інших зерносховищ; тваринництва від загибелі тварин; втрати виробників багаторічних культур через пошкодження насаджень; бджільництва; факторів виробництва та готової продукції через їх пошкодження та крадіжки). Загальні непрямі втрати сільгоспвиробників оцінюються у 23,35 млрд дол. США, з яких 11,93 млрд дол. США припадає на збитки через порушення логістичних ланцюгів, які призвели до зниження 30 внутрішніх цін на експортно-орієнтовані категорії сільськогосподарської продукції. Збитки у розмірі 9,85 млрд дол. США спричинені зниженням виробництва в рослинництві, зниження виробництва тваринницької продукції та продукції бджільництва оцінюється у 706 млн дол. США збитків сільгоспвиробників і ще у 859 млн дол. США оцінюються збитки через здорожчання основних факторів виробництва.

Дорожньо-транспортна інфраструктура. З початку бойових дій в Україні були пошкоджені 19 аеропортів і цивільних аеродромів; щонайменше 57 залізничних вокзалів і станцій. За попередніми оцінками, загальний обсяг

втрат об'єктів інфраструктури в Україні склав 31,3 млрд доларів США, непрямі втрати складають 17,7 млрд доларів США. Унаслідок бойових дій, руйнувань зазнали 23,8 тис. км доріг та 305 мостів і мостових переходів державного, місцевого або комунального значення, попередня оцінка сумарних втрат внаслідок прямого руйнування доріг може складати близько 25,4 млрд. доларів США.

Загальний обсяг пошкодженого залізничного полотна становить до 200 км; кількість пошкоджених залізничних вокзалів і станцій – щонайменше 57. Близько 1 200 км залізничних колій знаходяться на тимчасово окупованій території. Прямі втрати залізниці оцінюються у 3,1 млрд. доларів США. Водночас з урахуванням значного соціального навантаження на Укрзалізницю внаслідок розгортання війни, непрямі втрати по залізничній інфраструктурі оцінюються ще принаймні у 4,4 млрд доларів США. Обсяг пошкоджень авіаційної галузі (аеропортів, аеродромів, авіаційної техніки) складає близько 57,3 млрд грн (2,04 млрд. доларів США). Непрямі втрати авіаційної галузі оцінюються у 154,7 млрд грн (5,3 млрд. доларів США). Прямі збитки інфраструктури водного транспорту оцінюються у понад 13 млрд грн, або близько 471 млн доларів США. Непрямі збитки інфраструктури морських портів та внутрішньо-водного транспорту оцінюються у понад 80 млрд грн, або 2,7 млрд доларів США. Указана сума припадає на неотримані доходи. Агресор контролює акваторію Чорного моря за допомогою флоту, ракетних установок у Криму та морських мін. Морський торговий трафік повністю зупинений.

На територіях ведення бойових дій зруйнована комунальна транспортна інфраструктура – за розрахунками

прямі збитки для комунальних підприємств та приватних перевізників, зокрема щодо зруйнованого транспорту (тролейбуси, трамваї, автобуси), становлять 25 млрд грн, або 0,9 млрд доларів США. У результаті ракетно-артилерійських обстрілів прямі втрати приватного легкового транспорту становлять приблизно 28,5 млрд грн (1 млрд доларів США) або 105 тис автомобілів.

Прямі збитки завдані інфраструктурі української енергетики за попередніми оцінками складають 49,5 млрд грн або 1,8 млрд доларів США. Найбільша в Європі АЕС – Запорізька – розташована на окупованій території з обмеженим доступом до її належного обслуговування, і хоча працює в енергосистемі України, але знаходиться під постійним тиском російських окупантів. Також на окупованих територіях знаходяться Запорізька ТЕС, Луганська ТЕС, а навколо Вуглегірської ТЕС точаться запеклі бої. Захопленою залишається Каховська ГЕС, близько 30 % сонячної генерації та понад 90 % вітрогенерації знаходяться на окупованих територіях у Херсонській, Запорізькій, Миколаївській областях. Загальні непрямі втрати сектору електроенергетики від початку війни оцінюються у 340,3 млрд грн [9].

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації: постанова КМ України від 20.03.2022 р. № 326. [Electronic resource] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2022-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 25.07.2022).

2. Геополітичні та геоекономічні зміни, формовані під впливом російської агресії, та оновлення місця України у світовому просторі / Наук. ред. В. Юрчишин. Київ: Центр Разумкова, 2022. 102 с. URL : https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_TRANSFORMANS_UKR.pdf. (дата звернення: 26.07.2022).

3. Пищуліна О. Загальний огляд гуманітарної ситуації в Україні. *Аналітична записка*. Київ, 2022. [Electronic resource] URL : https://razumkov.org.ua/images/2022/07/05/2022_ANALIT_ZAPIS.pdf. (дата звернення: 25.07.2022).

4. Вимушена міграція і війна в Україні (24 березня – 10 червня 2022). [Electronic resource] URL : <https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-bereznya-10-cherhvnya-2022>. (дата звернення: 26.07.2022).

5. Рендюк Теофіл. Вимушена міграція в умовах російсько-української війни та її негативні наслідки для генофонду України. [Electronic resource] URL : <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9149>. (дата звернення: 26.07.2022).

6. Українські біженці: настрої та оцінки (березень 2022 р.). [Electronic resource] URL : <https://razumkov.org.ua/napriamku/sotsiologichni-doslidzhennia/ukrainski-bi-zhentsi-nastroi-ta-otsinky>. (дата звернення: 26.07.2022).

7. Ірина Верещук. Прагнемо, щоб якомога більше ВПО знайшли роботу. [Electronic resource] URL : <https://www.minre.gov.ua/news/iryna-vereshchuk-pragnemo-shchob-ya-komoga-bilshe-vpo-znayshly-robotu>. (дата звернення: 25.07.2022).

8. Звіт Міжнародної організації з міграції про внутрішнє переміщення в Україні. *Опитування загального населення*. Раунд 6. 23 червня 2022 року. [Electronic resource]

URL : <https://displacement.iom.int/reports/zvit-pro-vnu-trishne-peremischennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo-na-selennya-raund-6-23>. (дата звернення: 26.07.2022).

9. Звіт про прямі збитки інфраструктури, непрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України, та попередня оцінка потреб України у фінансуванні відновлення. [Electronic resource] URL : https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/07/NRC_CLEAN_Final_Jul1_Losses-and-Needs-Report.pdf. (дата звернення: 25.07.2022).

Medytskyi I. B. Socio-humanitarian and economic consequences of armed aggression against Ukraine: criminological dimension

The purpose of the study is to outline the extent of social, humanitarian and economic consequences of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, which began on February 28, 2022. The commission of war crimes and crimes against humanity by the political and military leadership of the Russian Federation, as well as the direct executors, was established; mass killings of the civilian population are classified as forms of genocide; creation of conditions aimed at its complete or partial destruction; forced deportation (including children); physical and mental violence against persons; destruction of the economic potential of the state. It is proposed to combine the directions of determining damage and losses in Ukraine into humanitarian, economic, military, law enforcement, nature protection, and cultural and religious. The socio-humanitarian and economic consequences of armed aggression are detailed due to the decrease in the life

potential of Ukraine, the increase in the number of internally displaced persons and refugees, the projected decrease in GDP in the country, and losses in the social and productive sectors.

Keywords: armed aggression, international crimes, genocide, consequences, losses, civilian population, refugees, internally displaced persons.